

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen

Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande

Minister

Wille Valve

Föredragande

Specialsakkunnig

Gunilla Lindqvist

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 43

Verkställelseuppföljning 2017–2018 av åtgärdsprogram

för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik

”Ett tillgängligt Åland” år 2017–2020

ÅLR 2019/1654

Verkställelseuppföljningen över landskapsregeringens vidtagna åtgärder 2017–2018 av åtgärdsprogrammet för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik 2017–2020 ”Ett tillgängligt Åland” antecknas till kännedom i enlighet med **bilaga 1, S219E04**.

Ett tillgängligt Åland

Åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings
funktionshinderspolitik år 2017–2020
– verkställelseuppföljning år 2017–2018

Inledning

Grundtanken i funktionshinderspolitiskt arbete är att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara delaktiga i samhället och få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Rättigheterna förtydligas genom FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Samtliga stater och självstyrande områden i Norden har i dag ratificerat konventionen, vilket betyder att de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättningar i dessa områden nu är tryggade enligt lag.

Målet för det funktionshinderspolitiska arbetet på Åland framgår i både regeringsprogrammet för ett hållbart Åland – kraftsamling för stabilitet och förändring, 2015 och i utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland, 2016: att alla, oavsett funktionsförmåga, ska vara delaktiga i det åländska samhället med jämlika levnadsvillkor. Kärnan i begreppet social hållbarhet är just jämlikhet, att värna om mänskliga rättigheter och samhällets förmåga att lösa problem som människor kan hamna i. Arbetet med att förbättra villkoren för personer med funktionsnedsättningar är en del i detta. Landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram ”Ett tillgängligt Åland” är ett led i arbetet mot ett mer tillgängligt Åland.

Som ett led i regeringens funktionshinderspolitiska arbete antog landskapsregeringen den 21 december 2017 ”Ett tillgängligt Åland”, åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik år 2017–2020.

”Ett tillgängligt Åland”

<http://www.regeringen.ax/halsa-omsorg/funktionsnedsattning>

Från ord till handling

Funktionshinderspolitik spänner över olika sektorer och politikområden varav ett tvärsektorielt ansvar råder. De åtaganden som respektive avdelning och myndighet påtagit sig är grunden för åtgärdsprogrammet och ansvaret för förverkligandet fördelas således tvärsektorielt. Respektive avdelning och myndighet har således ett ansvar för implementering och verkställande av programmet.

Syftet med denna uppföljning är att tydliggöra, både internt och externt och påvisa vilka åtgärder som vidtagits under programperiodens två första år 2017–2018.

De åtgärder som landskapsregeringen avsett vidta under åren 2017–2020 som ett led i ”Ett tillgängligt Åland” presenteras i uppföljningen i tabellformat per avdelning eller myndighet. Efter varje avdelning/myndighets åtgärdsplan redogörs för avdelningen eller myndighetens vidtagna åtgärder under åren 2017–2018.

Bilaga 1 – Åtgärder år 2017–2020 - verkställelse år 2017–2018

Sammanlagt antal innehållsområden: 39

Sammanlagt antal aktivitetsåtgärder: 84

Finansavdelningen

1. Socialt ansvar vid landskapsregeringens upphandlingar

Infrastrukturavdelningen

2. Konsekvensanalys av tillgänglighet i samband med byggnadslov
3. Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer
4. Möjlighet för personer med funktionsnedsättning att välja sitt transportmedel
5. Yrkeskompetens för taxichaufförer

Näringsavdelningen

6. Tillgänglig turism
7. Utveckling av befintliga stödformer

Regeringskansliet

8. Utbildning tillgänglighet och funktionsnedsättning
9. Tillgänglig information
10. Tillgängligt valsysteem

Social- och miljöavdelningen - socialvårdsbyrån

11. Förbättra lagstiftningen på området socialvård, handikapps-service, specialomsorg och självbestämmanderätt för personer med funktionsnedsättning
12. Samordnad socialservice
13. Guide för barn i behov av särskilt stöd
14. Internationellt och nationellt funktionshinderssamarbete
15. Utbildningsinsats om våld och personer med funktionsnedsättning
16. Skydd av den personliga integriteten och främjande av personlig säkerhet
17. Äldres psykiska hälsa

Social- och miljöavdelningen – miljöbyrån

18. Genomgång av lagstiftning
19. Tillgängliggörande av naturreservat

Social- och miljöavdelningen – hälso- och sjukvårdsbyrån

20. Förordning om medicinsk rehabilitering
21. Tillgänglighetsplan för ÅHS

Utbildnings- och kulturavdelningen – utbildningsbyrån

22. Fortbildning och kompetensutveckling
23. Revidering av styrdokument i grundskola och gymnasialstadiet
24. Övergång mellan grundskola och gymnasialstadiet

Utbildnings- och kulturavdelningen – kulturbyrån

25. Utbildning av ledare i verksamheter riktade till unga
26. Ökad tillgänglighet vid idrottsanläggningar
27. Tillgängligt kulturarv

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

28. Bemötande
29. Tillgänglighet
30. Arbete och sysselsättning

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS – kontinuerligt arbete

31. Information och skyltning
32. Ny- och ombyggnation
33. Utbildning
34. Nätverk

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS – prioriterade åtgärder 2017–2020

35. Balkongtrösklar förses med ramper
36. Kontrastmarkeringar på glasdörrar
37. Patientcentra – tillgänglighetsanpassning
38. Upphandling av skyltmaterial
39. Webbplats – tillgänglighetsanpassning

Finansavdelningen

Innehållsområden: 1

Aktivitetsåtgärder: 3

1. Socialt ansvar vid landskapsregeringens upphandlingar

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
1	Tydliggöra möjligheten att ställa krav på socialt ansvar i upphandlingar och lyfta in en skrivning om tillgänglighet och socialt ansvar i en ny upphandlingslag för offentliga Åland.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom landskapsförvaltningen beroende på upphandlingsområde	Genom ÅFS 2018:13 har det i 2 § lyfts in att socialhänsyn ska integreras i så stor utsträckning som möjligt i upphandlingen. Därtill genom landskapslag 2017:80 tillämpas rikslag (FFS 1397/2016) där det i 24 § ges möjlighet till reserverade upphandlingskontrakt som utvidgar möjligheten att ta hänsyn till socialt ansvar i upphandling. Vidare pågår arbetet med en ny upphandlingslag för offentliga Åland och arbetet med att lyfta in tillgänglighet och socialt ansvar i lagstiftningen.
2	Översyn och uppdatering av Handboken för offentlig upphandling.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom landskapsförvaltningen beroende på upphandlingsområde	I handboken för offentlig upphandling har det införts ett specifikt avsnitt om krav på socialt ansvar och hur detta kan tillämpas vid upphandlingar.
3	Att informera offentliga sektorn om vilka möjligheter som finns och på vilket sätt tillgänglighet och socialt ansvar ska beaktas vid upphandlingar genom att ta fram en generell check-lista av vad som ska framgå i vilket skede av en upphandling vilken sorts tillgänglighet ska beaktas hur.	Finansavdelningen (upphandlingsjuristen) Övriga aktörer inom offentlig sektor beroende på upphandlingsområde	Genom att införa avsnittet om socialt ansvar i handboken för offentlig upphandling har detta arbete inletts, länk till handboken finns även på hemsida om upphandling, för att genom detta utöka informationen om detta. Kravet på att det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet ska ifyllas gör att anbudsgivare i upphandlingen intygar att exempelvis social- och arbetsrättsliga skyldigheter uppfylls enligt lagstiftning. Handboken om offentlig upphandling utgör en form av check-lista.

Infrastrukturavdelningen

Innehållsområden: 4
Aktivitetsåtgärder: 10

2. Konsekvensanalys av tillgänglighet i samband med byggnadslov

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
4	Offentliggöra rapporten "Tillgänglighetstänk i byggkedjan".	Infrastrukturavdelningen	Rapporten "Tillgänglighetstänk i byggkedjan" har offentliggjorts genom enskild föredragning 10.10.2017.

3. Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
5	Landskapsregeringen utreder behovet av kompletterande föreskrifter och anvisningar som hjälpmedel för att tolka lagstiftningen. Utredningen omfattar speciellt vad som avses med avlägsnandet av enkelt avhjälpna hinder i offentliga byggnader samt på allmänna områden.	Infrastrukturavdelningen	Under 2017 reviderades plan- och bygglagen så att bemyndigande nu finns i lagen att ge ut närmare föreskrifter och tillhörande anvisningar. Arbetet fortsätter med att utreda på vilket sätt sådana hjälpmedel ska ges ut. Utformningen av hjälpmedel sker i nära samarbete med olika aktörer.
6	Landskapsregeringen ordnar informationstillfällen för tillgänglighet i byggnader och miljöer.	Infrastrukturavdelningen Övrig landskapsförvaltning, Ålands handikappförbund	Ett seminarium om tillgänglighetstänk i byggkedjan som var öppet för allmänheten hölls vid Ålands museum 10.11.2017 med deltagare från LR, kommuner och branschen. Tillfället ledde till att tillgänglighetsaspekterna lyftes fram för de centrala aktörerna i byggkedjan. Under 2018 påbörjades en uppdatering av landskapsregeringens stöd villkor som berör tillgänglighet i byggnader. Under våren 2019 planeras en informationskampanj.

4. Möjlighet för personer med funktionsnedsättning att välja sitt transportmedel

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
7	Se över möjligheterna att ställa krav på användbarhet och tillgänglighet vid upphandlingen av busstrafik, nya färjor, renovering av färjor och vid privatisering av	Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken	I samband med att den nya kollektivtrafiklagen har trätt i kraft och trafikförsörjningsprogrammet har blivit godkänt kan också vissa justeringar göras i den kommande längre upphandlingen som gagnar

färjetrafik.

bland annat personer med funktionsnedsättning. Lagförslaget har varit på remiss och behandlas i lagtinget för ett beslut under våren 2019. I bästa fall kan den nya lagen träda i kraft inför sommaren 2019.

Infrastrukturavdelningen har i den pågående fyraåriga tilldelningen 2016 – 2019 satt krav på audiovisuell utrustning. Systemet har visat sig vara användbart bland passagerare med nedsatt syn- och hörsel och har även varit till stor hjälp för andra.

Nya fartyg byggs enligt EU:s tillgänglighetsdirektiv. Gamla färjor ska delvis anpassas. Utredning och förslag på vilka åtgärder som är lämpliga att göra på respektive fartyg pågår.

8

Tydliggöra vid anbudsfrågan hur busshållplatserna utformas för att vara användbara och tillgängliga. Landskapslagstiftningen om yrkesmässig trafik förnyas och tydliggörs. Lagförslaget skickas under hösten på remiss och lagtinget får förslaget på sitt bord vid årsskiftet.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken

Årligen byggs ca 2–3 nya vädertäta busshållplatser. Under 2017 byggdes sådana busshållplatser på exempelvis Storagatan och på bussplan. Dessa byggdes i samråd mellan Mariehamns stad och landskapet.

I samtliga vägprojekt och i samband med att gång- och cykelvägar byggs ut, så byggs även busshållplatserna om. Framför allt gäller det på den sida av vägen där GC-banan löper.

9

I samband med utformning av nya hamnar, terminaler och större renoveringar finansierade med landskapets medel säkerställa tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Infrastrukturavdelningen
Ålandstrafiken, kommuner,
Rederier, bussbolag

Landskapet har vid årsskiftet 2017 och fortsättningsvis under år 2018 införskaffat nya moderna digitala, fjärrkontrollerade infotavlor, som ska stå som hjälp för allmänheten, men framom allt ska de påbjuda trygghet för personer med funktionsnedsättning. Tavlorna är lätta att placera i väntsalar eller i hamnområden och terminaler.

Ytterligare håller landskapet på och arbetar med att ta fram ett informationssystem ombord på färjorna med beaktande av

			tillgänglighetsdirektivet. Systemet ska vara både audiellt och visuellt, som informerar om trafikstörningar, ankomster och avgångar etc.
10	Förbättra landskapets information vid bokning och i turlista gällande tillgänglighet.	Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken	Landsorts- och lokalbusstrafiken: Information online och i tryckt broschyr, samt per telefon och epost till passagerare. Audiovisuella infotavlor med kommande hållplatser och tider för passagerare i landsortsbussarna. I bussturlistan 2018 framgår hur man bokar plats för rullstol på buss, bussarnas journummer, att ledsagare till passagerare med funktionsnedsättning åker avgiftsfritt samt hur passagerare gör om kombinationen buss-färja får förhinder m.m. Färja: Information per telefon och epost vid fråga om hur man bokar plats med hjälpmedel, för personer med fysisk funktionsnedsättning- hur man gör ombord på färjor utan hiss etc. Info: alandstrafiken.ax/Bra att veta/Färjor, gällande hiss, handikappanpassad toalett, mm. Under utveckling: Kryssalternativ, symbol eller förvald text (t.ex. rullstol, assistenthund, synskadad) valfritt för kund vid bokning on-line och in-house. Ålandstrafiken har begärt information och symboler för diabetiker, synskadade, epileptiker m.fl. från Handicampen för att kunna informera besättning och busschaufförer om hur man bäst kan vara uppmärksam på olika funktionsnedsättningar. Väntar svar.

11	Utreda tillsynsansvaret för EU-förordningar nr 181/2011 och 1177/2010.	Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken, kommuner	Åtgärden ses över.
12	Utbilda personal inom avdelningen och Ålandstrafiken i enlighet med gällande EU-förordningar.	Infrastrukturavdelningen Ålandstrafiken	Personalen informeras löpande om gällande EU-förordningar.
5. Yrkeskompetens för taxichaufförer			
13	För att höja transporternas och tjänsternas kvalitet övervägs ny lagstiftning för yrkeskompetens för taxichaufförer där även utbildning om personer med funktionsnedsättning ingår.	Infrastrukturavdelningen Ålands Näringsliv, Mariehamns åkeriförening r.f., Ålands yrkesbilägarförening r.f. LR; utbildnings- och kulturavdelningen, Fordonsmyndigheten, Ålands polismyndighet, Ålands yrkesgymnasium	Vidtagna åtgärder år 2017–2018 Lagberedningen håller på att utarbeta en ny transportservicelag som ska tas i bruk 2019. Yrkeskompetens för taxichaufförer skall fördjupas genom skolning som även innefattar bemötande av personer med funktionsnedsättning. Därom stiftas i den kommande transportservicelagen. ÅY ordnar utbildning enligt EU-direktiv 181/2011 https://wilma.gymnasium.ax/browsecourses om persontransport av personer med nedsatt rörlighet i buss.
Näringsavdelningen			
Innehållsområden: 2 Aktivitetsåtgärder: 2			
6. Tillgänglig turism			
14	Fortsätta arbetet med att hitta former för ökad tillgänglighet inom turismsektorn genom näringslivsutvecklarens deltagande i arbetsgrupper så som "Tillgänglig turism" och "City Mariehamn" och inom arbetet med utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.	Näringsavdelningen/ allmänna byrån (näringslivsutvecklaren) City Mariehamn, Visit Åland	Vidtagna åtgärder år 2017–2018 Landskapsregeringen antog den 21 december 2017 reviderade principer för stöd till näringslivet. Ifråga om logiverksamhet inom turismsektorn infördes krav om att en plan, som beskriver hur investeringen beaktar hållbar utveckling och ökad tillgänglighet för alla, ska bifogas ansökan. Vidtagna åtgärder år 2018 Hållbarhetsagendan beaktas så långt det går i alla åtgärder. Ex kommer tillgängligheten att få

ett längre stycke i den reviderade Turismstrategin och innehållet i texten kommer att diskuteras med Handicampen innan strategin går i tryck.

Hållbar turism

Ett projekt inom Hållbarhetsarbetet och även här finns tillgängligheten med som ett viktigt element.

Åland i Almedalen

Planer finns att skaffa en ny landgång till skolfartyget Michael Sars så att även rullstolsburna och andra personer med rörelsenedsättning skall kunna komma ombord och ta del av seminarier och mottagningar. Redan under några år har en hörselslinga funnits i seminarietältet.

Övrigt

Hotell Pommern som förnyats med ekonomiskt stöd från LR invigdes under försommaren 2018 och kan nu erbjuda ett större antal rum för personer med rörelsenedsättning.

Arbetet med att ta fram ett nytt skyltprogram för att ge bättre information till personer med funktionsnedsättning fortsätter.

Visit Åland har inom ramen för ett projekt som finansierats av LR tagit fram en hemsida som anpassats för personer med syn- och hörselnedsättningar.

7. Utveckling av befintliga stödformer

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
15	Göra en översyn för vilka indikatorer som styr de stöd som näringsavdelningen beviljar samt se hur stödssystemen kan utvecklas för att premiera tillgänglighet och användbarhet.	Näringsavdelningen/ allmänna byrån	Se redogörelsen ovan under punkt 14 ifråga om den revidering som skedde av regelverket för näringsavdelningens stöd 2017. Ändringar har inte skett 2018. Under 2019 påbörjas arbetet med EU:s kommande programperiod 2020–2027 där tillgänglighet är en av de horisontella målsättningar som ska beaktas.

Regeringskansliet

Innehållsområden: 3
Aktivitetsåtgärder: 7

8. Utbildning tillgänglighet och funktionsnedsättning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
16	Samordna och arrangera kontinuerlig fortbildning för landskapsregeringens förvaltning och myndigheter gällande tillgänglighet och bemötande.	Regeringskansliet/ personalenheten Övrig landskapsförvaltning	Intern utbildning har hållits för ledare, förmän och chefer gällande bemötande samt en större föreläsning för all personal om mångfald (med Maria Montefusco) i januari 2017. Externt och internt: Två konferenser har hållits år 2017 för intresserade gällande kunskap om fakta och förebyggande arbete gällande alla män och kvinnor ur ett mångfaldsperspektiv. ”Kvinnors hälsa – fakta och myter” och ”Maskulinitet och hälsa”. Båda konferenserna handlade bland annat om hur arbetslivet exkluderar eller inkluderar personer med funktionsnedsättning. Fortbildning gällande jämställdhet och likabehandling (med Malin Gustavsson/Ekvalita) – genomfördes den 16.1 och 14.2 2018. Första delen fokuserade på att öka kunskapen och andra delen hade tyngdpunkten på bemötande. Pröva på tillfällen – funktionsvariationer, har i samarbete med Ålands handikappförbund ordnats den 7.5 och den 9.5.2018 Den 20.9.2018 höll landskapsregeringen en inspirationsföreläsning med Sonia Elvstål – ett ben kortare men ett helt liv rikare.
17	I dialog med handikapprörelse, förvaltning och myndigheter identifiera ytterligare utbildningsbehov kopplade till funktionsnedsättning och tillgänglighet.	Regeringskansliet/ personalenheten Övrig landskapsförvaltning Ålands handikappförbund	Inlett samarbete med Ålands handikappförbund för att utveckla och samarbeta kring utbildningar.

9. Tillgänglig information			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
18	Ett projekt där centrala dokument som beskriver landskapsregeringens verksamhet tas fram i formatet "Lättläst".	Regeringskansliet Finansavdelningen	
19	Landskapsregeringens nya webbplats ska kontinuerligt granskas så att den är tillgänglig och användbar. Webbplatsens utveckling ska följa senaste standard när det gäller tillgänglig och användbar teknik.	Regeringskansliet Finansavdelningen	Uppläsningsfunktionen "Talande Webb" har tagits i bruk på regeringen.ax. år 2017. Nya funktioner som beställts ska följa WCAG 2.0. Webbpublicerare har påmint om hur man skapar tillgängligt innehåll vid utbildning/ibruktagning av nya funktioner. Landskapsregeringens nya intranät har lanserats under 2018. I skapandet av intranätet har funktionsvariationer tagits i beaktande samt vid olika publiceringar på intranätet. Intranätet utvecklas kontinuerligt. Intranätet innebär en stor förbättring gällande information till landskapsregeringens anställda.
20	De digitala tjänster som tas fram inom den digitala agendan ska vara användbara och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Detta för att säkra att hela den åländska befolkningen kan ta del av den utvecklade servicen.	Regeringskansliet Finansavdelningen ÅDA	Vid upphandling av e-tjänstplattform (Åda-projekt) har krav på tillgänglighet ställts. Plattformen ska uppfylla kraven i WCAG 2.0 nivå AA och därmed uppfylla kraven i tillgänglighetsdirektivet.

10. Tillgängligt valsystem			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
21	I förslag till ny vallagstiftning skall tillgänglighetsaspekter beaktas.	Regeringskansliet/enheten för rättsliga och internationella frågor Kommunerna	Landskapsregeringen har gett ett förslag till ny vallag för Åland till lagtinget. I förslaget betonas tillgänglighet som en central faktor, och konkreta tillgänglighetskrav för röstningslokaler har införts. Bestämmelserna om brevöstning har kompletterats med rättighet att få materialet hemfört och

avhämtat om man har svårigheter att nyttja postens service. Förslag om röstning via internet ingår i lagen. I upphandlingskraven har tillgänglighetsaspekter beaktats.

22

I samband med utvärdering av systemet med röstning via internet skall tillgänglighetsaspekter beaktas.

Regeringskansliet/enheten för rättsliga och internationella frågor

Social- och miljöavdelningen

Innehållsområden: 11

Socialvårdsbyrån: 7

Miljöbyrån: 2

Hälso- och sjukvårdsbyrån: 2

Aktivitetsåtgärder: 21

Socialvårdsbyrån: 16

Miljöbyrån: 2

Hälso- och sjukvårdsbyrån: 3

Socialvårdsbyrån

11. Förbättra lagstiftningen på området socialvård, handikappservice, specialomsorg och självbestämmanderätt för personer med funktionsnedsättning

23

Utarbeta ny socialvårdslag och lagstiftning som sammanhänger med den.

Ansvariga och andra aktörer

Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån
Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån Tredje sektorn

Vidtagna åtgärder år 2017–2018

Till lagberedning överfördes den 8.9.2017 lag-PM gällande förslag till lag om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården, den 3.10.2017 överfördes lag-PM gällande förslag till lag om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre, den 17.5 2018 överfördes lag-PM om förslag till förnyande av socialvårdslagstiftning och den 19.10.2018 lag-PM gällande förslag till lag om klienthandlingar.

24

Följa med reformen av funktionshinderslagstiftningen på rikssidan och eventuellt sammanslå handikappservice och lag om specialomsorger av utvecklingsstörda till en

Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån
Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån Ålands handikappförbund

Landskapsregeringen bevakar den pågående reformen av funktionshinderslagstiftning på rikssidan. Den 27.9.2018 överfördes RP 159/2018 förslag till lag om

	funktionshinderslag.		funktionshindersservice till riksdagen för behandling och till utskottsbehandling den 4.10.2018.
25	Följ med reformen om stärkande av självbestämmanderätten för klienter inom socialvården och patienter inom hälso- och sjukvården för eventuella lagstiftningsåtgärder.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., ÅHS, LR; hälso- och sjukvårdsbyrån, Oasen boende- och vårdcenter Ålands handikappförbund	Landskapsregeringen lämnade den 6.9.2018 remissyttrande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till klient- och patientlag och till vissa lagar som har samband med den. Enligt SHM pressmeddelande 145/2018 hinner klient- och patientlagen inte till riksdagen denna regeringsperiod. Behandling av lagförslag (ändring av barnskyddslagen) angående stärkande av självbestämmanderätten för barn som placerats utom hemmet pågår i riksdagen.

12. Samordnad socialservice

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
26	Landskapsregeringen bistår fortsättningsvis kommunerna vid planeringen och samordningen av kommunernas socialtjänst.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån Kommunerna, Ålands omsorgsförbund k.f., LR; Ålands kommunförbund	Tidpunkten för KST:s förverkligande ändrades genom LL (2017:74). De kommuner som hör till ett socialvårdsområde ska ingå ett avtal om organiseringen av samarbetet enligt denna lag senast den 1 april 2019. Avtalet ska träda i kraft senast den 1 januari 2020. Landskapsregeringen beslöt 9.3.2018 bifalla ÅOF anhållan om medel för samordning av KST. Utbetalning av medel är förknippade med villkor.

13. Guide för barn i behov av särskilt stöd

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
27	En reviderad version av guide för barn i behov av särskilt stöd arbetas fram i samarbete med Ålands handikappförbund.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Ålands handikappförbund Övriga myndigheter och aktörer kopplade till olika stödfunktioner	Socialvårdsbyrån och Ålands handikappförbund har hållit inledande planeringsmöte den 26.4.2018. Enades om att utgångspunkten i det fortsatta arbetet bör vara information i elektroniskt format vilken ska vara hållbar och tillgänglig samt användarvänlig för brukarna.

14. Internationellt och nationellt funktionshinderssamarbete			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
28	Delta i rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder för att säkerställa ett nordiskt funktionshinderssamarbete.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Ålands handikappförbund Representanter från de nordiska länderna och självstyrande områdenas regeringar och funktionshindersrörelser	Landskapsregeringen och Ålands handikappförbunds representanter har deltagit i det nordiska rådets verksamhet. Funktionshindersrådet har, genom sitt mandat, bidragit till utformning och implementering av ministerrådets handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–2022 vilken trädde i kraft den 15 april 2018 och gäller till och med 31 december 2022.
29	Delta i det nordiska expertnätverket för FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning för att säkerställa ett nordiskt funktionshinderssamarbete.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån Representanter från de nordiska länderna och självstyrande områdenas regeringar och funktionshindersrörelser	Landskapsregeringens representant har tagit del av det nordiska expertnätverkets verksamhet. Mandatperioden för nätverket upphörde den 31.12.2017.
30	Landskapet Åland deltar med en sakkunnigmedlem i den nationella delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.	Social- och miljöavdelningen/ Socialvårdsbyrån	Landskapet Ålands sakkunnigmedlem har deltagit i delegationens möten samt lämnat utlåtanden på begäran till delegationen med beaktande av rättigheter för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland, den åländska lagstiftningsbehörigheten och det svenska språket. Utlåtanden har inhämtats från Ålands handikappförbund. Delegationens verksamhetsperiod är 26.1.2017-30.4.2019.
31	Bidra med sakkunskap i rådet för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland.	Social- och miljö-, närings-, utbildnings- och kultur-, infrastruktur- och finansavdelningen, regeringskansliet ÅHS, AMS, Ålands kommunförbund, Mariehamns stad, Ålands handikappförbund	Landskapsregeringen tillsatte <i>Råd för personer med funktionsnedsättning för landskapet Åland</i> den 17.3.2017 och har den 11.12.2018 förlängt mandatperioden tom. 31.12.2019. Rådet har haft 9 möten under perioden 17.3.2017-31.12.2018 och bland annat bidragit till både revidering och uppföljning av landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram <i>Ett tillgängligt Åland</i> , lämnat sakkunskap och synpunkter i fråga om landskapsregeringens rapport

inför Finlands första periodiska rapport till FN kommittén samt om typografiska riktlinjer för landskapsregeringens grafiska manual, arrangerat informationstillfälle om EU:s funktionshinderskort och uppmärksamgjort om bla. brister i diskrimineringslagen och om rapporten ”Tillgänglighetstänk i byggkedjan.

15. Utbildningsinsats om våld och personer med funktionsnedsättning

Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
Samordna och arrangera utbildning för social- och hälsovårdspersonal samt andra berörda gällande våld och personer med funktionsnedsättning.	Regeringskansliet/ Jämställdhetsenheten Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ hälso- och sjukvårdsbyrån Kommunerna, ÅHS, ÅOF, utbildningsanordnare, fritidssektorn, privata sektorn, tredje sektorn	I oktober 2017 utkom ÅSUB:s undersökning om förekomst av våld i nära relationer, <i>Våld i nära relationer 2017</i>. Två konferenser hölls 2017 för intresserade gällande kunskap om fakta och förebyggande arbete gällande alla män och kvinnor ur ett mångfaldsperspektiv. ”Kvinnors hälsa – fakta och myter” och ”Maskulinitet och hälsa”. I de båda konferenserna som ordnats har ett temaområde varit våld i nära relationer där också personer med funktionsnedsättning specifikt berörts. Under 2018 har konferens ”Kvinnors hälsa – att göra skillnad” hållits (inkluderat alla kvinnor). Fokus på kvinnor och kvinnors hälsa. Praktikers och forskares erfarenheter och praktiska lärandeexempel som gjort skillnad. Konferensen berörde: -kvinnors livssituation, -vi minskar sjukfrånvaron, -organisera bättre arbetsmiljö, -att upptäcka mäns våld mot kvinnor, -föräldraskapsstöd – en framtidsfråga för alla kvinnors hälsa, -rätten till din kropp – hur ungdomsmottagningar kan stödja arbetet, - från ohälsa till hälsa i skolan. Flertal seminarium tillfällen om ”Mäns våld # Metoo och förändring” har hållits år 2018 (målgrupp professionella o frivilliga som arbetar med barn och unga,

vårdnadshavare o intresserade). Seminarium om vad vi tillsammans kan göra för att skapa förutsättningar för en inkluderande, trygg och hälsofrämjande miljö befriad från våld och utsatthet för alla. ”#Metoo – hur går vi vidare” (inkluderar alla) rörande frågeställningarna: Hur kan vi arbeta förebyggande? Vilka förslag har politiker, fackförbund, arbetarskydd och arbetstagare för att förebygga och hantera osakligt bemötande och trakasserier? Vad ska vi göra på vems ansvar? Vilket ansvar har envar i frågan?

33

Ta fram informationsmaterial om personer med funktionsnedsättnings rättigheter att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp (punktskrift, ljudformat och lättläst format).

Regeringskansliet/
Jämställdhetsenheten
Social- och miljöavdelningen/
socialvårdsbyrån/
Kommunerna, ÅHS, ÅOF,
utbildningsanordnare, fritidssektor,
privata sektorn, tredje sektorn

Arbetet är under planering.

16. Skydd av den personliga integriteten och främjande av personlig säkerhet

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
34	Utreda behov och möjlighet till lagstiftning om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som skall arbeta med t.ex. personer med demens, intellektuell funktionsnedsättning (utvecklingsstörning), psykiska funktionsnedsättningar m.fl.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅHS, ÅOF, Oasen, utbildningsanordnare, fritidssektor, privata sektorn, tredje sektorn	Under 2017 har underlag tagits fram för utvidgning av lagstiftning om kontroll av brottslig bakgrund. Lagstiftnings-PM överlämnades till lagberedning 13.2.2018. Lagberedning pågår.
35	Överväga möjligheten att införa ett register över personal inom socialvården för stärkt tillsyn och bättre säkerhet för klienterna i samband med arbetet med en ny lag om yrkesutbildade personer inom socialvården.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅOF, Oasen, privata sektorn	Den 8.9.2017 överfördes lag-PM till lagberedning gällande förslag till lag om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården. Detta innefattar införande av register över socialvårdens personal.
36	Överväga in ta bestämmelser i ny socialvårdslag om personalens anmälnings-skyldighet vid upptäckt av missförhållande eller uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienter.	Social- och miljöavdelningen/ socialvårdsbyrån/ Kommunerna, ÅOF, Oasen, privata sektorn	Den 17.5 2018 överfördes lag-PM om förnyande av socialvårdslagstiftning till lagberedning. Detta innefattar en anmälnings-skyldighet för personer som ingår i socialvårdens personal eller som självständiga yrkesutövare.

37

Överväga inta bestämmelser om yrkesutbildades anmälningsplikt i ny lag om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre. Anmälan omfattande äldre personer som är i behov av social- och hälsovård och oförmögen sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet.

Social- och miljöavdelningen/
socialvårdsbyrån/
Yrkesutbildade inom hälso- och sjukvården, socialvården, räddningsverket, nödcentralen, polisen

Den 3.10.2017 överförde socialvårdsbyrån lagstiftningspromemoria till lagberedning gällande förslag till lag om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre på Åland. Kompletterande beredningsunderlag överfördes den 16.11.2018. Detta innefattar en anmälningsplikt för yrkesutbildade gällande äldre personer som är i behov av social- och hälsovård och oförmögen sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet.

17. Äldres psykiska hälsa

38

Åtgärder
Utveckla det förebyggande, stärkande och hälsofrämjande arbetet kring äldres psykiska hälsa och utveckla formerna för det multiprofessionella samarbetet kring de individer som behöver mycket stöd genom projekt Äldres psykiska ohälsa.

Ansvariga och andra aktörer
Social- och miljöavdelningen/
socialvårdsbyrån/
hälso- och sjukvårdsbyrån
ÅHS, kommunerna, ÅOF, privata sektorn
Ålands Erfarenhetsexperten
Äldrerådet i Mariehamn

Vidtagna åtgärder år 2017–2018
Två projektledare à 50% har anställts som arbetar med projektet. En styrgrupp har tillsatts vilken antog en projektplan i juni 2017. Styrgruppen har under 2017–2018 haft totalt 8 möten. Projektledarna har genomfört intervjuer med vård- och omsorgspersonal samt med anhöriga, analyser av dessa pågår. I november 2017 ordnades föreläsningstillfälle med en föreläsare som har mångårig erfarenhet av äldrevård och psykiatri, vilken besöktes av omkring 160 personer. Fyra personer har erhållit instruktörsutbildning i ”Första hjälpen till psykisk hälsa-äldre”, MHFA-metoden vid Karolinska institutet. Instruktörerna började utbilda vård- och omsorgspersonal i mars 2018 och hittills har 150 personer genomgått utbildningen för äldreprogrammet och 8 personer har genomgått vuxen-/standardprogrammet. Projektets slutrapport har påbörjats. Slutseminarium är under planering.

Miljöbyrån

18. Genomgång av lagstiftning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
39	Gå igenom lagstiftningen på miljöbyråns område för att kontrollera om det i lagstiftningen finns hinder för personer med funktionsnedsättning och föreslå ändringar där det finns behov.	Miljöbyrån ÅMHM	En översiktlig översyn av lagstiftningen har gjorts. En särskild genomgång har gjorts för användande av assistanshundar. I juni 2018 höll miljöbyrån och socialvårdsbyrån ett informationstillfälle om specialutbildade hundar inom hälso- och sjukvård och socialvården, ledarhundar och assistanshundar i offentliga miljöer. Vid tillfället lyftes bla. lagstiftningskomplexiteten fram. Informationstillfället genomfördes i samarbete med Ålands neurologiska förening r.f.

19. Tillgängliggörande av naturreservat

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
40	Tillgängliggöra områden inom naturreservat i större omfattning för personer med funktionsnedsättning.	Miljöbyrån Fastighetsverket	Som ett led i arbetet har en ramp planerats och byggts på Herrö naturreservat för att tillgängliggöra en större del av reservatet även för rullstolsburna och personer med andra hjälpmedel. En genomgång av skyltning och annan information inom naturreservaten har påbörjats. Planering av andra möjliga åtgärder i andra naturreservat har påbörjats.

Hälso- och sjukvårdsbyrån

20. Förordning om medicinsk rehabilitering

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
41	LR skall genom förordning utfärda närmare bestämmelser om den medicinska rehabiliteringen enligt § 55 i hälso- och sjukvårdslagen.	Hälso- och sjukvårdsbyrån ÅHS, kommuner, FPA, AMS	I riket förbereds det en omfattande rehabiliteringsreform. (SHM 033:00/2016). Arbetsgruppen lämnade rapporten den 9.11.2017. Nödvändigt att följa vad som händer i riket före förordning.

42

LR skall ta ställning till uppdatering av LR instruktionen för handläggning av medicinsk rehabilitering från 2009.

Hälsa- och sjukvårdsbyrån
ÅHS, kommuner, FPA, AMS

Åtgärd ej vidtagen. Se också #41. Kan åtgärdas när landskapsläkare tillträtt.

21. Tillgänglighetsplan för ÅHS

43

Åtgärder
En plan för ökad tillgängligheten inom Ålands hälso- och sjukvård utarbetas vidare. Planen verkställs inom året 2018.

Ansvariga och andra aktörer
Hälsa- och sjukvårdsbyrån
ÅHS

Vidtagna åtgärder år 2017–2018

ÅHS ledningsgrupp har den 20.6.2017 fastställt "ÅHS plan för ökad tillgänglighet och delaktighet". Under perioden 2017–2020 finns fyra områden för kontinuerligt arbete (information och skyltning, ny- och ombyggnation, utbildning, nätverk) och sex prioriterade områden (talterapi projekt om hjälpmedel och tillgänglighet, balkongtrösklar förses med ramper, Patientcentra – tillgänglighetsanpassning, upphandling av skyltmaterial, Webbplats – tillgänglighetsanpassning). Årlig avstämning görs gällande verkställelse av planen och vilka möjliga tillgänglighetsproblem som fordrar åtgärder.

Ett av de prioriterade områdena är *Talterapi projekt om hjälpmedel och tillgänglighet*. Talterapeut Jeanette Hagman har inom ett projekt under 2018 besökt ÅHS kliniker och mottagningar för att initiera bildstöd i patientkontakten. Projektet innehöll även en del som bedömde behovet av en hjälpmedelscentral för kommunikations- och kognitionens hjälpmedel". Projektet har konstaterat att behov finns av en hjälpmedelscentral för kom. - och kognitiva hjälpmedel. Denna kunde även fortsättningsvis stöda bildstödsarbetet som påbörjats inom ÅHS. Resurs har önskats för detta."

Se verkställelse av de övriga åtgärderna under punkt 76–84.

Utbildnings- och kulturavdelningen

Innehållsområden: 6

Utbildningsbyrån: 3

Kulturbyrån: 3

Aktivitetsåtgärder: 23

Utbildningsbyrån: 16

Kulturbyrån: 7

Utbildningsbyrån

22. Fortbildning och kompetensutveckling

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
44	Fortbildningsinsatser för att öka lärarnas beredskap och kompetens att hantera olika typer av särbehov i grundskolan.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrån Kommunernas skolnämnder, skoldistriktet	Följande fortbildningsinsats har genomförts i samarbete med Öppna högskolan: -Stöd för lärande och skolgång – från trygghetszon till differentiering, ht 2018
45	Fortbildningsinsatser gällande ”stöd för lärande” som är grundskolans läroplansanvisningar för specialundervisningen.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrån Kommunernas skolnämnder, skoldistriktet	Följande fortbildningsinsats för målgruppen pedagogisk personal; - Stöd för skolbarn med uppmärksamhets- och självregleringssvårigheter, ht 2018
46	Fortbildningsinsatser för att öka lärarnas beredskap och kompetens att hantera olika typer av särbehov på gymnasie- och högskolenivå.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrån landskapets skolor, Högskolan på Åland	Ett fortbildningspaket med temat ”inkludering av studerande med särskilda behov och behov av specialundervisning genomfördes under tre terminer, ht 17 - 18. Fortbildningen omfattade 8 enskilda seminarier, gruppdiskussioner och handledning. Fortbildningen gällde samtliga anställda inom den pedagogiska personalen i Ålands yrkesgymnasium och sjöfartsgymnasiet. Målsättningen var en ökad kompetens avseende didaktiska möjligheter och utmaningar att stöda en enskild studerandes inlärningsprocess i en inkluderande undervisningsmiljö.
47	Fortbildningsinsatser för att höja arbetsplatshandledares kompetens och beredskap att handleda studerande med särskilda behov på arbetsplats.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ utbildningsbyrån Högskolan på Åland, Ålands gymnasium	

23. Revidering av styrdokument i grundskola och gymnasialstadiet			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
48	En särskild lag om elev- och studerandevård utarbetas för att gälla alla utbildningsnivåer.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Social- och miljöavdelningen, Den kommunala grundskolan Ålands gymnasium, Högskolan på Åland	Ett kapitel om barn- och elevhälsa tas med i revideringen av den nya grundskolelagen.
49	Revidering av grundskolelagen genomförs.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan	Revidering av grundskolelagen pågår. Barn och elever med funktionsnedsättning beaktas så att grundskolan är tillgänglig och likvärdig för alla.
50	En revidering av grundskolans läroplan påbörjas.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan Ålands gymnasium	Revideringen av grundskolans läroplan har inletts parallellt med arbetet kring revideringen av grundskolelagen.
51	Alternativa undervisningsformer möjliggörs i grundskolelag.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan	Alternativa undervisningsformer; - projekt som tagit fram en modell för distansundervisning i skärgården. - alternativa undervisningsformer för barn i behov av särskilt stöd beaktas i den nya grundskolelagen.
52	En informationsfolder för Stöd för lärande i grundskolan utarbetas.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Den kommunala grundskolan	En informationsfolder för vårdnadshavare och skola om möjligheter till stöd i skolan har tagits fram. Foldern distribueras i januari 2019, https://www.regeringen.ax/utbildning-larande/hjalp-stod/stod-skolan-folder
53	Revidering av LL om Ålands gymnasium för att möjliggöra flexibla studievägar.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium	Ett förarbete pågår inför en revidering av lagen.
54	SORA-lagstiftningen införs i LL om Ålands gymnasium och LL om Högskolan på Åland.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån	Ett förarbete pågår inför en revidering av lagen.

55	Grundskolans stöd för lärande införs i läroplansgrunderna för utbildning på gymnasienivå för att uppnå enhetlighet och kontinuitet i stödåtgärderna.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån												
24. Övergång mellan grundskola och gymnasialstadiet														
<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="177 461 368 488">Åtgärder</th> <th data-bbox="368 461 1070 488">Ansvariga och andra aktörer</th> <th data-bbox="1070 461 1410 488">Vidtagna åtgärder år 2017–2018</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="177 488 368 689">56</td> <td data-bbox="368 488 703 689">En handlingsplan för utveckling av specialundervisningen tas fram i Ålands yrkesgymnasium.</td> <td data-bbox="703 488 1410 689">Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund</td> </tr> <tr> <td data-bbox="177 689 368 1189">57</td> <td data-bbox="368 689 703 1189">Individuella studievägar möjliggörs i Ålands yrkesgymnasium.</td> <td data-bbox="703 689 1410 1189">Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund ÅG har fått i uppdrag att bygga upp ett flexibelt utbildningssystem med smidiga och individanpassade studievägar för unga och vuxna både inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform och inom yrkesträningsprogrammet. Det flexibla systemet ska möjliggöra för en enskild studerande att avlägga enskilda examensdelar.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="177 1189 368 2022">58</td> <td data-bbox="368 1189 703 2022">Bredare utbud av utbildningsalternativ på gymnasienivå skapas, även riktade insatser kring olika specialbehov.</td> <td data-bbox="703 1189 1410 2022">Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium, Ålands omsorgsförbund Styrelsen för Ålands gymnasium fick i uppdrag att hösten 2017 inleda hemarbets- och rengöringsservice som ett nytt kompetensområde inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform. LR tillsatte hösten 2017 en arbetsgrupp för att förverkliga ett samarbete mellan Ålands gymnasium (ÅG) och Ålands omsorgsförbund (ÅOF). Arbetsgruppen har bl.a. gett förslag på ett gemensamt upplägg för en utbildning som handleder för arbete och självständigt liv. Utbildningen är för de elever som har det största behovet av särskilt och omfattande stöd. Landskapsregeringen har gett styrelsen för ÅG i uppdrag att</td> </tr> </tbody> </table>			Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018	56	En handlingsplan för utveckling av specialundervisningen tas fram i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund	57	Individuella studievägar möjliggörs i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund ÅG har fått i uppdrag att bygga upp ett flexibelt utbildningssystem med smidiga och individanpassade studievägar för unga och vuxna både inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform och inom yrkesträningsprogrammet. Det flexibla systemet ska möjliggöra för en enskild studerande att avlägga enskilda examensdelar.	58	Bredare utbud av utbildningsalternativ på gymnasienivå skapas, även riktade insatser kring olika specialbehov.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium, Ålands omsorgsförbund Styrelsen för Ålands gymnasium fick i uppdrag att hösten 2017 inleda hemarbets- och rengöringsservice som ett nytt kompetensområde inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform. LR tillsatte hösten 2017 en arbetsgrupp för att förverkliga ett samarbete mellan Ålands gymnasium (ÅG) och Ålands omsorgsförbund (ÅOF). Arbetsgruppen har bl.a. gett förslag på ett gemensamt upplägg för en utbildning som handleder för arbete och självständigt liv. Utbildningen är för de elever som har det största behovet av särskilt och omfattande stöd. Landskapsregeringen har gett styrelsen för ÅG i uppdrag att
Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018												
56	En handlingsplan för utveckling av specialundervisningen tas fram i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund												
57	Individuella studievägar möjliggörs i Ålands yrkesgymnasium.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund ÅG har fått i uppdrag att bygga upp ett flexibelt utbildningssystem med smidiga och individanpassade studievägar för unga och vuxna både inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform och inom yrkesträningsprogrammet. Det flexibla systemet ska möjliggöra för en enskild studerande att avlägga enskilda examensdelar.												
58	Bredare utbud av utbildningsalternativ på gymnasienivå skapas, även riktade insatser kring olika specialbehov.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands gymnasium, Ålands omsorgsförbund Styrelsen för Ålands gymnasium fick i uppdrag att hösten 2017 inleda hemarbets- och rengöringsservice som ett nytt kompetensområde inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform. LR tillsatte hösten 2017 en arbetsgrupp för att förverkliga ett samarbete mellan Ålands gymnasium (ÅG) och Ålands omsorgsförbund (ÅOF). Arbetsgruppen har bl.a. gett förslag på ett gemensamt upplägg för en utbildning som handleder för arbete och självständigt liv. Utbildningen är för de elever som har det största behovet av särskilt och omfattande stöd. Landskapsregeringen har gett styrelsen för ÅG i uppdrag att												

			utreda hur möjligheten till fortsättningsstudier kunde utformas inom den yrkesinriktade specialundervisningen i programform och på yrkesträningsprogrammet. Målgruppen för fortsättningsstudierna är vuxna personer med utvecklingsstörning som befinner sig inom specialomsorgens dagliga verksamhet.
59	Samordning och koordinering av LIA-platser och praktikplatser för personer med funktionsnedsättning.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Utbildningsbyrån Ålands yrkesgymnasium, Ålands omsorgsförbund	Arbetsgruppen för samarbete mellan ÅG och ÅOF har gett förslag på hur man kan genomföra LIA i samverkan mellan skolan, specialomsorg och arbetsliv för personer med funktionsnedsättning.
Kulturbyrån			
25. Utbildning av ledare i verksamheter riktade till unga			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
60	Skapa ett nätverk bestående av representanter med förankring i idrott-, ungdom- och kulturverksamhet tillsammans med handikappförbundets olika medlemsföreningar.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån Ålands idrott, Ålands handikappförbund	Landskapsregeringen har tillsatt <i>Rådet för idrott, motion och hälsa (RIMH)</i> som arbetar brett med frågor som bland annat gäller tillgänglighet. Rådets medlemmar består av sakkunniga från olika områden, däribland Ålands handikappförbund, Ålands idrott, Ung resurs m.fl.
61	I samverkan med nätverket ta fram ett utbildningspaket för ledare i verksamheter riktade till ungdomar i syfte att öka kunskapen om funktionsnedsättningar.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån Ålands idrott, Ålands handikappförbund	
26. Ökad tillgänglighet vid idrottsanläggningar			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
62	Ansökningar för att öka tillgängligheten och användbarheten vid befintliga idrottsanläggningar kommer att prioriteras i samband med fördelning av penningautomatmedel.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ kulturbyrån Ålands idrott Ägare av idrottsanläggningar	Har inte fastställts separat men ingår i fastställda allmänna riktlinjer för stöd till olika investeringsprojekt. Tillgängligheten är ett område som ska bearbetas i samband med kultur o idrott.

27. Tillgängligt kulturarv

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
63	Kulturbyrån kommer med utgångspunkt i utredningen kring tillgänglighet i och omkring landskapets olika kulturhistoriska sevärdheter sammanställa en översikt över möjligheter och tillvägagångssätt för att förbättra tillgängligheten kring dessa.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån	Kulturbyrån har under året 2017 påbörjat utvecklingen av kulturarvsdatabas, Kulturarv DB, som har ett syfte att skapa en central kunskapsbank över fasta fornlämningar, maritimt kulturarv och kulturhistoriskt värdefulla miljöer och objekt på landskapet Åland. Under 2017 har detta arbete inletts genom ett nytt forminnesregister.
64	Baserat på översikten över möjligheter och tillvägagångssätt för att förbättra tillgängligheten kring landskapets kulturhistoriska sevärdheter önskar kulturbyrån genomföra förbättringar kring åtminstone en av sevärdheterna.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån Fastighetsverket	Kulturbyrån har under året 2017 tillsammans med landskapets fastighetsverk påbörjat utredningen kring landskapets kulturhistoriska sevärdheter. Målet för arbetet är att revidera anvisningar vård, förbättra tillgänglighet både i kunskap och fysiska besöksstrukturer och lyfta fram strategiska tyngdpunkter bland obemannade sevärdheter. Ålands museum har 2017 införskaffat utrustning för hörsel förstärkning som ska användas vid guidningar och föreläsningar. Utrustningen är individanpassad och användarvänlig. De permanenta utställningarna i Ålands kulturhistoriska museum och Ålands konstmuseum har under år 2017 guidats via livesändning till äldreboenden. Även fotografier ur museets bildsamling har visats på äldreboende i Mariehamn, genom uppsökande verksamhet i samarbete med Mariehamns stad. Tillsvidare pågår planering för installation av hiss o handikapptoilet i Eckerö Post och tullhus samt en ombyggnad av utställningen i Kastelholms slott som ska öka tillgängligheten. Fastighetsverket tar slutligt beslut i ärendet.

			Ålands museum har under 2018 bedrivit uppsökande verksamhet för grupper med begränsad mobilitet, bl.a. genom 5 besök på äldreboenden med bildvisning och identifiering, samt 6 Skype guidningar av utställningar inom projektet Äldreomsorg på distans. Den permanenta utställningen i Ålands kulturhistoriska museum kompletteras med en taktill modell av Bogskärs fyr och Ålands konstmuseum har förbättrat läsbarheten i texterna i utställningssalarna. Föremål ur samlingarna, och presentationer av verksamheten, har under året tillgängliggjorts via sociala medier, främst på Instagram och Facebook. Delar av personalen har deltagit i ett utbildningstillfälle i hur det är att leva med olika funktionsnedsättningar. Utbildningen ledde till en genomgång av utställningsmiljöerna i Ålands kulturhistoriska museum och Ålands konstmuseum av en synrehabiliteringskonsult och åtgärdsförslag.
65	Ålands museums webbplats ska göras i ett tillgängligt format i enlighet med internationella riktlinjer.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån	Föremål ur samlingarna, och presentationer av verksamheten, har under året 2017 tillgängliggjorts via sociala medier, främst Instagram och Facebook. De olika sevärdheternas hemsidor uppdateras fr.o.m. december 2018, och kompletteras med talande webb och information om platsspecifik tillgänglighet.
66	Information om tillgängligheten vid landskapets sevärdheter ska finnas sammanställd på webbplatsen.	Utbildnings- och kulturavdelningen/ Kulturbyrån	De olika sevärdheternas hemsidor uppdateras fr.o.m. december 2018, och kompletteras med talande webb och information om platsspecifik tillgänglighet.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

Innehållsområden: 3

Aktivitetsåtgärder: 9

28. Bemötande

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
67	Ordna utbildning för personalen för att få ännu bättre kunskap om personer med funktionsnedsättning samt om deras kapacitet och vad de kan tillföra.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	

29. Tillgänglighet

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
68	Anpassa verksamhetsutrymmena så att de beaktar alla aspekter av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Anskaffat portal och fast hörselslinga. Tagit bort alla trösklar. Byggt om arbetspsykologens testrum så att det bättre passar för personer med psykiska funktionsnedsättningar.
69	Ordna utbildning för personalen i enkel info och lättläst samt i tillgänglig informationsförmedling och kommunikation.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Ordnat utbildning 2018 för all personal om att skriva vårdat, enkelt och begripligt.
70	Producera infofilmer med både text och ljud.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Film om hur man och kvinna anmäler sig som arbetssökande.
71	Ordna service och tjänster så att de är tillgängliga även för personer som har svårigheter att besöka AMS verksamhetsutrymmen.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Möjligt att via en e-tjänst ansöka om arbetslöshetsförmån och redovisa arbetslöshetstid. Anskaffat organisationskort så att personalen kan logga in säkert i laptoppen var helst de befinner sig.
72	Utforma webbplatser, appar och dokument som sprids via dessa, så att de uppfyller EU-direktivet (2016/2102) om tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer med de	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS)	Under 2018 påbörjades arbetet med att utforma www.ams.ax så att webbplatsen uppfyller EU-direktivet.

avvikelser som följer av lag.

30. Arbete och sysselsättning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
73	Informera om möjligheten att anställa personer med funktionsnedsättning inom ramen för AMS service och åtgärder i syfte att få tillgång till fler arbetsplatser för personer med funktionsnedsättning.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) Samverkande aktörer inom arbetsmarknadsfältet	Informerar kontinuerligt om denna möjlighet.
74	Utveckla samarbetet och samverkan med myndigheter ansvariga för "verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade" och "arbetsverksamhet för handikappade" i syfte att få övergången från AMS service och tjänster till sådan verksamhet så smidig och bra som möjlig.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) Samverkande myndigheter ansvariga för sysselsättning av personer med funktionsnedsättning inklusive - verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade - arbetsverksamhet för handikappade	
75	Informera om det stöd AMS kan bevilja arbetsgivare för specialarrangemang på arbetsplatsen som är nödvändiga för att eliminera eller lindra de olägenheter som en skada eller sjukdom medför.	Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) Samverkande aktörer inom arbetsmarknadsfältet	Informeras om på www.ams.ax

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS

Innehållsområden: 9

Kontinuerligt arbete: 4

Prioriterade åtgärder 2017–2020: 5

Aktivitetsåtgärder: 9

Kontinuerligt arbete: 4

Prioriterade åtgärder 2017–2020: 5

Kontinuerligt arbete

31. Information och skyltning

	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
76	Nya inom- och utomhusskyltar tas fram enligt "Skyltdirektiv för ÅHS" vartefter behov uppstår.	ÅHS arbetsgrupp, ledningsgrupp samt hälso- och sjukvårdsdirektören	ÅHS har sedan 2016 ett skyltdirektiv för hur inomhus- och utomhusskyltar ska utformas. Där finns även riktlinjer för hur skyltarna ska vara utformade för att vara tillgängliga. Alla nya skyltar ska

följa skyltdirektivet.

Under år 2017 har tillgänglighetsgruppen arbetat med tydligare skyltning. Nya klistermärken som visar dörröppning för rullstolsburna är uppsatta vid huvudentrén.

ÅHS upphandlar som bäst konsult hjälp med inventering av skyltbehovet, skyltplacering och skyltmaterial. Upphandlingen lades ut första gången hösten 2018 men måste avbrytas, nu ligger den ute på nytt. Därefter upphandlas leverantör av skyltarna. Upphandlingarna beräknas vara klara våren 2019.

32. Ny- och ombyggnation

Åtgärder

Rutinerna vid ny- och ombyggnation följs enligt framarbetade direktiv så att tillgänglighetsaspekterna beaktas.

Ansvariga och andra aktörer

Byggprojektgrupper, ÅHS arbetsgrupp

Vidtagna åtgärder år 2017–2018

Landskapsregeringens fastighetsverk har övertagit ÅHS fastigheter och ansvarar för ny- och ombyggnation. Vid bygg- och renoveringsprojekt är målet att skapa en rutin där byggprojektgruppen konsulterar arbetsgruppen om tillgänglighetsanpassning. Arbetsgruppen begär i sin tur eller hänvisar till utlåtande från extern expertis såsom till exempel Ålands handikappförbund.

Branddörr vid musikterapi respektive psykiatriska rehabiliteringsmottagningen. Dörrarna har varit stängda och svåra att öppna då de är så tunga. Nu står de öppna dagtid då patienter vistas i utrymmena.

Ringklockan på utsidan vid akutens entré och akutens anmälningsdisk. Ringklockan är sänkt för att vara mera synlig och åtkomlig för rullstolsburna.

Ställning för kryckor och käppar i handikapptoaletterna. Samtliga handikapptoaletter har fått ställningar för kryckor och käppar.

Klädkrokar på rätt höjd i handikapptoaletterna. Samtliga toaletter har fått klädkrokar på rekommenderad

			höjd för handikappanpassade utrymmen.
			Klädkrokar på rullstolsburen- och barnvänlig höjd. Samtliga väntrum har fått klädkrokar på anpassad höjd för rullstolsburna och barn.
33. Utbildning			
78	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
	Fortbildningsmöjligheter erbjuds och marknadsförs med syfte att gynna tillgänglighetsarbetet inom organisationen.	ÅHS arbetsgrupp, ledningsgrupp samt hälso- och sjukvårdsdirektören Personal inom ÅHS	ÅHS informerar kontinuerligt på intranätet om föreläsningar, konferenser och fortbildning om funktionshinder och tillgänglighetsanpassning. Medlemmar i arbetsgruppen liksom annan personal inom ÅHS deltar i utbildningstillfällen. Målet är att fortbildningen ska gynna tillgänglighetsarbetet inom organisationen.
34. Nätverk			
79	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
	ÅHS deltar genom sin representant och ersättare i rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland.	ÅHS arbetsgrupp Rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland	ÅHS har en representant och ersättare i <i>Rådet för personer med funktionsnedsättning i landskapet Åland</i> . På så sätt har ÅHS direkt kontakt med expertis och andra organisationer som arbetar för att göra Åland tillgängligt. Representanten och ersättaren är medlemmar i arbetsgruppen.
Prioriterade åtgärder 2017–2020			
35. Balkongtrösklar förses med ramper			
80	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
	Balkongtrösklarna i sjukhusets huvudbyggnad förses med plåtramber för rullstolar.	ÅHS informationssekreterare ÅHS övervaktmästare	I juni 2018 var balkongtrösklarna på avdelningarna försedda med ramper så att rullstolsburna kan ta sig ut på balkongerna.
36. Kontrastmarkeringar på glasdörrar			
81	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
	Glasdörrarna i huset där bland annat psykiatriska kliniken finns förses med kontrastmarkeringar.	ÅHS informationssekreterare ÅHS övervaktmästare	Under år 2017 har tillgänglighetsgruppen arbetat med kontrastmarkering, trappor och svepytor. Vaktmästeriet har markerat dörrarnas svepytor med kontrastmarkeringar under sommaren 2017.

37. Patientcentra – tillgänglighetsanpassning			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
82	Arbetsgruppen följer upp att det planerade patientcentrat tillgänglighetsanpassas.	ÅHS arbetsgrupp Byggprojektgrupp	Fastighetsverket har tagit över ansvaret för ÅHS fastigheter och ansvarar för ny- och ombyggnation och har därmed övertagit projektet Patientcentra. Det är för närvarande inte ett prioriterat projekt.

38. Upphandling av skyltmaterial			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
83	Arbetsgruppen upphandlar framställning och leverans av de olika typer av skyltar som finns beskrivna i "Skyltdirektiv för ÅHS".	ÅHS arbetsgrupp	Upphandling av konsult hjälp med inventering av skyltbehov, placering av skyltar och skyltmaterial pågår som bäst. Därefter följer upphandling av skyltleverantörer.
39. Webbplats – tillgänglighetsanpassning			
	Åtgärder	Ansvariga och andra aktörer	Vidtagna åtgärder år 2017–2018
84	ÅHS webbplats förnyas och tillgänglighetsanpassas.	ÅHS informationssekreterare ÅHS arbetsgrupp	ÅHS har i december 2018 startat projektet att förnya ÅHS webbplats www.ahs.ax och göra den tillgänglighetsanpassad enligt tillgänglighetsdirektivet 23.9.2018. Planen är att den nya webbplatsen lanseras 2019. ÅHS gör avrop på Ådas hemsidespaket som upphandlades för landskapsregeringen 2015, Strax Kommunikation är leverantör.